

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ 18.—

Naročnine se plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Podpisane številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč!“

Friderik Baraga.

K proslavljanju stoletnice njegovega rojstva.

Kdo bi meni to povedal,
Sam ne bi bil to verjel,
Da Ameriko bom gledal,
Tam slovenske pesmi pol?

Prihodnji torek, v praznik Sv. Petra in Pavla, odkrijejo v Dobrničah na Dolenjskem spomenik Friderika Barage, prvega slovenskega apostolskega misijonarja in škofa ameriških Indijancev. Spomenik, t. j. doprsni kip imenovanega „apostola Indijancev“, je izklesal od kararskega mramorja Alojzij Progar, akademični kipar v Celovcu, dotični epitafij, t. j. ozadje z dolbino in postamentom za kip pa je izdelal od rumenkastega mramorja istrskega F. Toman, umetnostni in stavbeni kamenosek v Ljubljani.

Friderik Baraga se je narodil dne 29. junija 1797. v grajsčini Malavas ter je bil krščen isti dan v župni cerkvi v Dobrničah, in sicer na ime Irenej Friderik. Ker je oče Janez Nep. Baraga imenovano grajsčino prodal pokojnemu Santu Treotu, bivšemu poslancu v deželni zbor kranjskem, ki je bil oče g. dra. Dragotina Treota, narodnega odvetnika v Postojni, kupil je grajsčino Trebno, ki je še zdaj last Baragove rodovine ter se je preselil tjakaj, ko je imel naš Friderik dve leti svoje dobe. Vrla in bogoljubna mati Katarina, rojena Jeničeva, vzgojila je sinka v družbi dveh sester: Amalijs in Antonije, v pravem krščanskem duhu, vcepljaje njim v nežna detinska srca čut žive vere in dobrotljivosti do ubožnih ljudi.

Ko je umrl oče v jeseni l. 1812., namenil je sina Friderika svojim naslednikom v posestvu trebenjske grajsčine. In s početka je bilo videti, da se namerava sin podvreči določili očetovemu. Po dovršenih študijah na ljubljanskem gimnaziju se je bil dal upisati namreč v pravoslovno fakulteto na dunajskem vseučilišču, kjer se je poleg strokovnih nauk, marljivo vadil v leposlovju ter v angleščini. Vihu teh se je že na gimnaziju vežbal v lepih znanostih: v godbi in risanju ter se je učil za jedno francoščine in laščine. Na zvršetku tretjega leta vseučilišnih študij pa se mu je vzbudila želja: posvetiti se duhovskemu stanu. Prijavil se je za vsprejetje v semenišče nadvladikovine dunajske, a na prigovarjanje tačasnega ljubljanskega škofa A. Gruberja, ustopil je v bogoslovnico svoje domače (ljubljanske) škofije. Posvečen v mašnika, nastopil je službo duhovnega pomočnika jeseni l. 1824. v Smartnem pri Kranju. Ondu se je izkazal gorečega dušnega pastirja, prizanesljivega spovednika ter neutrudnega tolažilca bolnikov; zlasti pa se je odlikoval po izredni zagovornosti svoji ter je zaslovel daleč na okolo kakor nenavađen, duhovit propovednik.

Iz Smartna pri Kranju je premestil razborni škof Wolf premarljivega kapelana Friderika doli v zapuščeno Belo Krajino, v Metliko, da bi ondu privedel izgubljene ovce do pravega krščanskega življenja. In prav tu doli v zanemarjenem „vino-gradu Gospodovem“ ga je prešinilo spoznanje, da je poklican: iti med divje malikovalce oznanjvat sv. evangelji... In v to se mu je ponudila prav takrat ugodna prilika! Leta 1829. se je ustanovila na Dunaju „Leopoldinska družba“, z glavnim namenom: podpirati katoliške misijone v severni Ameriki. Friderik Baraga se je takoj oglasil za misijonarja ter se oktobra meseca leta 1830. napotil v Ameriko...

Koliko je ondu storil za spreobrnjenje divjih Indijancev od paganskega malikovalstva na kr-

ščansko vero; koliko je prebil težav na trdnopolnih potovanjih po pragozdih puščavah; koliko je prestradal in pretrpel vsakovrstnih nadlog med ondotnimi divjaki — vse to nam pripoveduje njega življenjepis, ki ga je spisal prof. dr. Leon Vondina po ganljivih pismih misijonarja Friderika Barage do njegove sestre Amalijs, pozneje omožene Gresseljeve. Ta življenjepis, ki je izšel prvič l. 1869. med knjigami „Družbe sv. Mohorja“ in ima spređaj Baragovo podobo, dala je imenovana družba lani natisniti v drugo „proslavljenje njegovega rojstva stoletnice“.

Mimo svojega misijonskega poklica, izvršil je Friderik Baraga v teku 38. let svojega bivanja med ameriški Indijanci veluspešno — kulturno delo! Kakor moderni sv. Ciril, je ustanovil pisavo in jezikovna pravila ter spisal slovnico in slovar indijanskega narečja. Razum tega jim je spisal mnogo molitvenih, pesemskih, versko podučljivih knjig v indijanskem in francoskem jeziku. Poučeval je svoje vernike tudi v poljedelstvu in v raznovrstnih obrtnih opravilih ter jim dal sezidati cerkev, šol in zasebnih hiš. Učila sta jih pisati in čitati — on in njegova sestra Antonija, katera mu je pomagala ustanovljati različne učne in vzgojvalne zavode itd. Po vsej pravici ga imenujemo torej apostolom Indijancev.

Dvakrat je bil prišel Friderik Baraga v Evropo, in sicer: l. 1836. kakor preprost misijonar in l. 1854. kakor škof Amiconski (in partibus), kakoršnjim ga je bil imenoval dne 29. julija 1853. papež Pij IX. In kolikor prvič, toliko v drugo se je vrnil k indijanskim svojim spreobrnjencem obdarovan z obilnim denarjem v gotovini in z različnimi, dragocenimi darili. Da je bil naš Baraga dobro poznan in jako čislán, dokazujejo ljubeznjivi sprejemi, katerimi so ga odlikovali: takratni naš cesar, stara cesarica Avgusta Karolina, razni nadvojvode, mogočni knez Metternich, cesar Ferdinand I., ki mu je podaril 1000 gl. in pa bavorski kralj Ludovik I., katerega je že davno želel videti ter ga je takrat bogato obdaril. Tudi papež Pij IX., kateremu je poklonil o dragem prihodu v Rim slovnico in slovarje indijanskega jezika, ga je sprejel kaj milostljivo ter se živo zanimal za misijonsko delovanje njegovo med indijanskimi divjaki, kateri so ga visoko spoštovali in ljubili kakor svojega duševnega „očeta“.

Da je „dostojno in pravedno“, da se slavni „apostol Indijancev“ proslavi in uvekoveči tudi v njega domovini, zlasti v rojstnem kraju, to je čutil sedanjí župnik v Dobrničah, č. g. Karol Jančigarski ter je naročil omenjeni spomenik, odnosno doprsni kip Friderika Barage.

Ta kip je posnet po izvrstnem, povsem umetniški naslikanem portretu v oljnatih barvah na platno naravne velikosti od J. Langa iz l. 1855. Cincinnati-Ohio. Portret nam predstavlja Barago v 58. letu njegove dobe. Njegova glava, katero dičijo bujni, v valovite kodre zasukani lasje, je jako plastična in klasično obrisana kolikor en face, toliko tudi en profil. Njegovo čelo je kaj divno obokano, nad očmi zakroženo v konveksne loke; njega smeli, orlov nos priča o značajni odločnosti, dočim mirno sklenjena usta kaj zgovorno izpovedujejo trpkost vseh duševnih muk in naporov, ki jih je prebil v samotni pragozdov ameriških. Posebno pa so njega bistre oči polne iskrega dušnega ognja, ki mu odseva iz njih še v poznih letih starosti!

Oglaš se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navedenih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredu št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglaš sprejema upravnništvo ulica Molino piccolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglaš je plačevati loco Trst. Odprete reklame cije so proste poštnine.

Kipar, dobivši toli izvrsten vzorec v roke ugloobil se je z umetniškim oduševljenjem v častljivo glavo; modeloval jo je povsem naravno po naslikanem portretu in kdor je primerjal ta kiparski posnetek s slikarskim modelom, priznati je moral, da se podobar smelo postavi v jedno ter isto vrsto z dotičnim slikarjem-umetnikom; kajti ustvaril je po njegovi kopiji živega modela povsem mojsterski doprsni kip, s katerim si je znova proslavil svoje že itak znano ime!

Ta doprsni kip Friderika Barage je bil začetkom t. m. razstavljen v prodajalni izložbi knjigotržca A. Ravnekarja, na glavnem trgu v Celovcu, kjer so ga ljudje pozorno ogledovali in znatiželjno povpraševali po njega izvirniku. Nemški časniki celovski so pisali o njem jako laskave ocene. Razstavljen je bil ta Progarjev najnovejši kiparski umotvor tudi v Ljubljani, v izložnem oknu gospé Ane Hofbauerjeve, ali, žal, mnogo preizkto, da si ga ni bilo možno dovoljno ogledati ter dobiti o njem pravega utisa in umetniškega užitka! V tem pogledu se je nam Slovencem še pač mnogo učiti, predno se dokopljemo do umetniške izobrazbe.

V duhu navzoči na pomembni slavnosti, ki se bode vršila v Dobrničah prihodnjega torka, kličemo: Slava spominu Friderika Barage, uvekovečenega „apostola Indijancev“! V. H—z.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 26. junija 1897.

Deželno ali narodno avtonomijo? „Slov. svet“ piše:

Na Slovenskem sta „Edinost“ in „Slovenski Narod“ primerno obsodila krpanje novih programov pri „Südsteier. Post“ in oba lista povdarjata potrebo nacionalne avtonomije, le po tej bi bilo možno sprejeti razširjenje deželne avtonomije.

Na jugu so si Slovani na jasnem; zgodovina pa deluje, kakor se kaže, za njih skupino še mnogo dalje, nego vidijo današnji pravaši. Glavno pa je, da dosežejo Slovenci z istrskimi Hrvati, in, če hočemo, tudi z dalmatinskimi Slovani, jeden in isti glavni juristiški organ nacionalne avtonomije; za vse drugo pride čas in obračun pozneje. V obče ne pojde še tako kmalu za izvršenje zgodovinskih drž. prav, kolikor pa za razširjenje dež. avtonomije, in pred to se mora izvršiti tako ali tako nacionalna jezikovna enakopravnost. Ne kurije, ne zakoni za manjšine ne vedejo k pravemu cilju, in čl. XIX. po svojem naravnem obsegu zahteva nacionalno avtonomijo, naj je komu pravo ali ne. Slovenci in istrski Hrvati, kakor Malorusi, se držé in se bodo držali tega principa. Kar se dostaje Nemcev, oprijemljejo se tudi oni misli federalizma, in nemški antisemiti spravljajo nekoliko tudi Slovence v mišljeno nemško skupino. Od teorije do prakse je pa daleč in mislači Nemec Pazelt naravnost predpolaga (Preuss. Jahrbücher), da je treba najprej izvesti narodno enakopravnost. V državnem zboru so se sami Nemci izjavili za nacionalno avtonomijo. Ta more potem ščititi vsak narod, naj pride v obliki federalizma pod katero skupino koli. Nemcev in Čehov n. pr. ni možno razdeliti tako, da bi se zemlje in obseg nacionalne avtonomije pokrivala; več ugodnega v tem pogledu imajo Jugoslovani, (Slovenci, Hrvati in Srbi), ako poštujemo, da med njimi niti v narodn. pogledu ni tolikih razlik, kakor med Čehi in Nemci. Sedanja večina držav. zbora je pa taka, da sama

od sebe ne vstvari niti nacionalne avtonomije. V to svrhu bi morali pristopiti Nemci in po robu postaviti se — Poljakom. Iz tega je razvidno, da bo treba vse drugih sil za preobrat, nego jih kaže sedanja večina. Na preobrat pa se je treba pripravljati, ker se morajo izpremeniti sestave v parlamentu, in ker — v slučaju nadaljnje nemške obstrukcije — utegne najvišja sila ukrenuti kaj, česar ne moremo vedeti sedaj.

Nemški pritisk proti Adriji. Celjska „Wachterica“ prinaša v svojih umazanih predelih z dnem 24. t. m. članek pod naslovom: „Laibach der verloren gegangene südliche deutsche Posten muss wiedererobert werden“. Ker je pod člankom podpisan neki „Adriaticus“, bi se dalo sklepati, da je došel ta cvet velegermanskega hrepenenja od Adrije.

No, mi smo že tako privajeni pisarenju tega lističa, kakor lajanju psov na vasi. Ta listič ne prinaša, odkar je, po neprevidnosti božji, bi lahko rekli, zagledal luč solnca in temo tiskarne „Celja“ v Celju, drugega, nego najgrše psove in zafrkovanja Slovencev in Slovanov sploh. Ta celjski butel ima vedno pri rokah svoj „Büttel“, s katerim maha okrog sebe, kakor kak pijani voznik in v svojem „mahanju“ se mu vedno sanja, da je pobil toliko in toliko slovenskih teles. Pri vsaki drugi besedi mu služi izraz „wichtige Schläge austheilen“ in druge take stvari, ki pričajo o miro-ljubnosti in omiki „nebarbarskega“ nemškega in nemško nadahnjenega ljudstva. Ta članek pa je na živcih belna „Celjanka“ prinesla kakor nalašč pred slavnostjo „Ljubljane“ češ: oglejte si ga, vi tam zbrani „minderwertige Völker“, da znate, kaj vas čaka, ko bode Ljubljana „wiedererobert“! To naše slavje mora posebno griziti Nemce. To vam dokazuje dejstvo, da je celjski listič ravno sedaj zagnal svoj bojni klic, ko ga bližanje slavja „Ljubljane“ z nova prepričuje, da Ljubljana ni bila še nikdar „deutscher Posten“ in tudi nikdar ne bode!

Sedaj pa k resnemu prevdanku! Mi smo že pred tremi, štirimi leti opozarjali v članku „Glejte kaj delate!“ na eminentno nevarnost, ki preži od nikdar sitega in nikdar mirujočega nemškega življa na naše slovensko središče. Tedaj se nam je splošno vzelo za zlo, da sodimo tako pesimistiški o ljubljanskih političnih razmerah. No, mi smo tedaj kazali z istim pristom na nevarnost, s katerim kaže danes dopisnik celjskega nemškega lista.

Nalašč povdarjamo: dopisnik. Kajti ta izbruh vedno in frazasto izzivajočega „Klebsblatta“ se ni poročil v beznici vahteričnega uredništva, marveč prišel je od zunaj, iz vrst tistih čuvajev Germanije, ki zidajo nemški most do Adrije; iz vrst istih nemških pionirjev na jugu Avstrije, ki že danes smatrajo Ljubljano za predzadnji del mostu do Adrije. Kakor rečeno, nas pušča do srca hladne čečkanje celjskega lista, a hladne nas ne pušča dejstvo, da Nemci v resnici tako mislijo, kakor kriče najumazeneja njihova glasila glede prizadevanja, podjarmiti si ves svet in ne samo nas južno avstrijskih Slovanov. Mi često povdarjamo: ves svet, kajti znano je vsemu svetu, da so si Germani naredili načrt že pred več nego sto leti, da mora biti nemšk ves vesoljni svet, a da pričenjajo to svoje delo baš pri Slovanih v prvič zato, ker se števila Slovanov bojé in drugič, ker se Germanom hoče dozdevati, da jim je najlažje ukleniti v svoje verige „mehki“ slovanski element. Potem, ko bi pogermanili zlasti avstrijsko slovanstvo, bi s to čilo močjo udarili na druge rodove. To je načrt Germanov in ta načrt nam je imeti pred očmi noč in dan. — Mi smo Germanom „manj vredni“ ljudje, ki bi ne smeli gospodovati niti v Ljubljani, niti nikjer. Germanom je „minderwertig“ vse, kar jim stoji napoti v izvajanju njihovega načrta, za v prvo pak v zidanju mosta do Adrije. Oni so tako naivni, da tega svojega hrepenenja po „mostu“ niti več prikrivati ne morejo, ker ali da se čutijo že dovolj krepke za to stavbo ali pa — ker so že resignirali na vspeh. V poslednjem slučaju ostane ta načrt zgolj platoničnega pomena, slika načrtanega nemškega idejale. Platonično pa za nas Slovence ni njihovo prizadevanje in če bi ne pomenilo drugega, nego vedno drezanje v nas, da ne zaspimo v našem delu v ta namen, da si zopet pridobimo, kar so v minolem vzeli tujci nam. V tem našem delu nas mora baš bodriti pojav nemške lokavosti na severu, a tudi na jugu!

Da, tudi na jugu!

Nemški „Adriaticus“ pač ni hotel v svojem jezum člančicu imenovati Trsta „als den südlichsten deutschen Posten“, ker se menda ni hotel zameriti za prvi hip svojim zaslepljenim italijanskim dobitnikom na obali Adrije in spraviti Nemce Trsta v zadrego pred tukaj „zapovedujočo“ italijansko gospodo. Mi pa lahko povemo na vsa široka usta, da oni smatrajo za „najjužnejšo“ nemško postojanko Trst in zopet Trst!

Hinavci, ki menijo, da je kdo tako kratkoviden!

„Adriaticus“ se tolaži sicer, da je nemški živelj v Ljubljani zopet dvignil svojo glavo, da so se Nemci ondi zopet jeli udeleževati političnega življenja, da so isti o zadnjih občinskih volitvah priborili znatno število svojih itd. itd. Sancta simplicitas! Ali ne veste, da ugled, kolikor ste si ga res pridobili v zadnjih časih v mestu ljubljanskem, ni posledica Vaše lastne moči, ampak le posledica slovenske onemoglosti, nastavše po — domačem prepiru.

Na rojakih naših samih je torej, da preprečijo nevarnost nemškega „Drang nach Osten“. Zato se nam vidi potrebno, da z nova opozorimo merodajne rojake v Ljubljani, da združevanje z Nemci v nobenem pogledu ne more biti dobro za nas, pač pa da taka družitev več ali manj le služi nemški stvari. Ko imamo takega protivnika mej seboj, treba, da pozabimo na domače, v primeri z nemško nevarnostjo res malenkostne difference, dokler ne izgine definitivno od nas rečena nevarnost.

No, dobro bi bilo, da bi se pokazalo na jutranji slavnosti v Ljubljani na sijajen način, da je trhel ljubljanski steber — nemškega mosta do Adrije.

Dopolnilna državnozborna volitev. V Zwettlu, v Nižji Avstriji, se je vršila včeraj dopolnina voltev za državni zbor. Izvoljen je bil krščanski socialist Eichhorn proti nemškemu nacionalcu Dötzu.

Agrarna kriza na Ogrskem. Poročali smo že, da dela najnovejše agrarno vprašanje velike preglavice kompetentnim činiteljem na Ogrskem. Ogrska je kar čez noč stopila pred krizo, ki utegne prestresti vso državo v njenih temeljih. To je kriza delavskega vprašanja mej poljskimi delavci razsežne poljedelske dežele. Vzroki krize tiče v letošnji slabi letini. Setev na Ogrskem ni letos še kar nič razvita mej tem, ko se je druga leta o sv. Petru že spravljalo s polja. Druga leta se je našelo žita v vrednosti do 500 milijonov goldinarjev, letos bode pridelka morda komaj za 300 milijonov goldinarjev. To je velikanski razloček, s katerim mora računati Ogrska kakor agrarna država. Ker pa ogrski delavec na polju ni težak v našem smislu, marveč le nekaj sodelujočnik posestnikov, ki dobiva v plačilo za svoje delo vsak najmanjši snop, se je stvar plačevanja letos predrugačila. Ker se letina izredno slaba in to radi vednega deževja, tirjajo ljudje plačilo v denarji. Denarja pa ogrski posestnik nima prej, dokler ne proda pridelka. Zato se ustavljajo delavci. Ker pa zaustavljanje dela na polju ob času žetve v par dneh zamore imeti najzlejših posledic, radi tega je Ogrska vsled te krize v nevarnosti, da bode trpela škodo do 200 milijonov narodnega premoženja. Kako se Ogrska izmota iz te zadrege, pokazati se mora v kratkem, ker rešiti se mora vprašanje tako ali tako.

Kriza v Nemčiji. Mi smo že zabeležili govorico, da je sedanji nemški poslanik v Rimu, Bülow, določen bodočim državnim tajnikom v ministerstvu za vnane stvari. Bülow je došel v Kiel predstaviti se nemškemu cesarju. To bi kazalo, da je bila osnovana ona govorica.

O volitvah v srbski cerkveni kongres pravi „Obzor“, da je na teh volitvah narodna zavest sijajno vspela in zmagala. Poraz avtonomne stranke (ki je podpirateljica zistema), je popoln. In potem pravi zagrebški list: „Mi se veselimo, na tej zmagi narodne zavesti srbske ob volitvah v narodno cerkveni zbor, kakor se veselimo da so narodni borilci, pozabivši na vse ono, kar jih deli, stopili v volitve zložni in združeni proti ukupnemu nasprotniku. Nič novega ni, ako rečemo, da smo mi najodločnejši prijatelji avtonomije pravoslavne

cerkve in da so vsi zavedni Hrvati pripravljeni ponuditi roko pravoslavnim bratom v obrambi njih prava“.

Ali se res smemo nadejati svitile zore v razmerju med Hrvati in Srbi? Bog blagoslovi one, ki delajo na to!

Različne vesti.

Praznik slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Dne 4. julija bode slavila katoliška cerkev praznik sv. solunskih bratov, slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Naših blagovestnikov nimamo zahvaliti le na tem, da sta prekrstila naše pradede in da sta v naše kraje prinesla luč resnice, ampak tudi na tem, da je veliki papež Hadrijan II. proglasil slovanski jezik cerkvenim jezikom, podavši s tem nam Slovanom redko svobščino v cerkvi katoliški.

Radi tega pozivljamo rodoljube naše, da se dne 4. julija zateko do sv. bratov z vročo prošnjo, da nas branita in varujeta od vsakega zla, duševnega in telesnega; nadalje, da se spominjajo naše plemenite družbe, stoječe pod varstvom sv. bratov, družbe sv. Cirila in Metoda. A naše ljube širok mile domovine slovenske pozivljamo, naj prižiga kresove v predvečer praznika v spomin svetnikov, ki sta donesla Slovanom luč vere in pravde!

Po istrski. Istra je brezdvomno pokrajina najneverjetnejših volilnih mahinacij. Sredstvi, v kateri absolutno ne more verjeti nepoznavatelj razmer in katerim se mora čuditi tudi oni, ki je že navajen vsemu temu, potiskajo se tu ogromne večine v manjšine, in manjšine, slične po svojem številu zakotnim klikam, se pretvarjajo v večine. Vse to se dogaja po Istri dan za dnem, leto za letom, od volitve do volitve! Tako falzifikovanje javnega menenja, tako eskamotovanje narodne volje se vrši tako virtuoznostjo v drznosti in cinizmu, da nam — priznati moramo to — kar imponuje! Italijanska gospoda niso le iznajdljivi v proglašanju svojih parol, ampak tudi mojstri v praktičnem izvrševanju istih. Gospoda znajo držati besedo: oni ne groze samo, ampak tudi izvršujejo, s čemer so zagrozili. So sebnost v volitvenih stvareh so dosledni do neizprososti! Zgodovina volitev istrskih je zabeležena najtemnišimi slovi na najžalostnejši strani tužne zgodovine mučeništva našega naroda-trpina v naši Istri. Kar se dogaja po Istri povodom raznih volitev, to pač ni dostojno civilizovane človeške družbe, ni dostojno pravne države. Da, v kričečem nasprotstvu je tudi z zakoni najprimitivnejega — človekoljubja. Pred vsem pa je v nečast onim, ki na taki način vzdržujejo sramotno politiško ekzistencijo svojo: svoje nadvladje v deželi! Sramotno? Kaj se oni brigajo za to? Pojma „sramote“ nimajo gospoda v svojem slovarju! Že davno so zbrisali ta pojem iz pravil za življenje svoje. Zbrisali so ga in pogazili v blato. Na mesto tega pojma je stopilo geslo: „osar tutto!“ Porabite vsako sredstvo! Jezuitom podtkaajo liberalna gospoda devizo: Namen posvečuje sredstva! A nikdo se v praktičnem življenju ne drži tako strogo tega gesla, nego ravno — liberalna gospoda laška. Vsako sredstvo jim je dobro! To načelo so izvajali o zadnjih državnozbornih volitvah v velikem zlogu! Vspelo jim je izbornost: nikdo ne ve tega bolje, nego g. — Bartoli! Mandat tega gospoda je vzklik na ruševinah javnega menenja, iz mlake, v katero so nasilno potopili narodno voljo, na ruševinah rodbinske sreče mnogih družin in osebne svobode ne vemo koliko oseb. Žalostne provenijence so taki mandati! Gosp. Bartoli se ne zmeni za to, marveč je šel na Dunaj mirno vestjo, a njegovi tovariši so jeli tam gori propovedovati o — morali!!! — Drugim se je sicer gnusilo tako hinavstvo, ali gospoda se ne menijo za to. Prav vidimo jih, kako se smejejo med seboj: imejte vi svoje moralno ogorčenje, mi pa obdržimo svoje mandate! In kar je najžalostnejše na teh tužnih razmerah: dose-daj nismo mogli najti leka zoper ta madež!

Razprava o razmerah na Primorskem je razkrila to ljuto rano na bolnem telesu naše Istre. Kdor hoče videti, vidi, da so naše razmere jako bolne. No, morda vendar ne bo škodilo, ako podamo zopet tu malo ilustracijo volilnih mahinacij po Istri. Vemo, da ne povemo s tem ničesar novega;

Dalje v prilogi.

da, celó veliko hujših stvari smo že doživeli. Dobro pa je vendar, da beležimo vse; saj se ne more vedeti, da-li ne pride to prav danes ali jutri.

V Oprtiju so se pripravljali za občinske volitve. Star običaj je po Istri, da občinski sluga kličejo pred cerkvijo ali kjer-sibodi, da so razložene volilne liste in do kedaj. Temu je navajeno ljudstvo in tega se drži. Tako je mislilo ljudstvo tudi v Oprtiju. Ali čujte, kaj se je zgodilo! Dne 25. aprila je razglasil občinski sluga, da so volilne liste razložene na ogled skozi 4 tedne, počenši z istim dnem 25. aprila. V resnici pa so bile izložene že 20. aprila. Naši so uležili nešteto reklamacij, ali ne čudite se temu, da — prepozno!!! Odsek za reklamacije je odbil vse pritožbe naših, sklicevaje se na dejstvo, da je bilo razglašeno službenim proglasom, nabitim na zid, da rok za reklamacije začne z dne 20. aprila. O tem razglasu ni niti slutila nobena duša med vnanjimi občinarji. Ali razumete to mahinacijo? Na običajen, javen način so razglasili, da prične rok s 25. na naveden, zavraten način pa so določili za to dan 20. aprila. Veljal je seveda poslednji proglas! Velika večina občinarjev je bila prevarjena. Čitatelji naj sodijo sami, kako ime bi bilo primerno za tako postopanje!

Tako se dela — po istrski! Naši so se pritožili na upravno sodišče in brzojavili so tudi ministrskemu predsedniku s prošnjo, naj zaustavi volitve. Ako bi pa to ne bilo možno, pa naj vsaj dopusti, da bodo smeli v volilno dvorano zaupniki naše stranke. In veste, kakov odgovor so dobili iz Poreča? Da se ustreže prošnji glede zaupnikov, ako bode to — potrebno!!! (se sarà necessario.) V Oprtiju so odposlali vojakov za vzdržanje miru in reda! — Zato je zaprosila italijanska stranka, da bode mogla izvesti volitve po — istrski!

Nočemo pisati dalje, ker bi se utegnili razgreti. Pripomnimo bodi le še to, da je naša stranka uležila ovadbo na državno pravdnitvo radi opisane prevare volilcev! Bog pomagaj!

Pozdrav udeležencem slavlja v Ljubljani. Jutri zjutraj tečno ob štirih odpelje se tržaški poseben vlak na slavlje v Ljubljano. Udeležba slovenskega Primorja kaže biti častna. Kličemo torej srčen pozdrav vsem rojakom slovenskim, ki si podajo jutri bratsko roko v kulturnem središču našem, v beli Ljubljani. Dal Bog, da se jutranje slavlje razvije v slavlje — bratoljubja, v vspodbujanje nam, ki se borimo po pokrajinah, in v blagor vsenkupnega naroda našega!

Odkritje Praprotnikove spominske plošče se bode vršilo v nedeljo, dne 4. julija 1897 v Podbrezju na Gorenjskem. „Slov. učit. društvo v Ljubljani“, ki priredi slavnost, se nada, da se te slavnosti mnogoštevilno udeležijo častilci prezasluznega Praprotnika. Kdor se udeleži slavnosti, naj to naznani „Slov. učit. društvu v Ljubljani“ vsaj do 1. julija, da se bode vedelo natančno število udeležencev, kar je potrebno zaradi skupnega obeda, ki bode pri g. A. Pavlinu. Natanjčen vspeled se objavi v kratkem.

Za Sežansko žensko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda sti nabrali gospa Bemingerjeva in gospodičina Lozejeva na veselici „Tržaškega podpornega in bralnega društva“ v Tomaju 13 kron 57 stotink.

Velika nevarnost na gospodarskem polju proti primorskim Slovanom sploh, posebno pa istrskim in tržaškim. V Trstu se je namreč ustanovila laška banka, ki se imenuje „Banca agricola“ za sedaj s 500.000 glđ. glavnice, katera se more povišati na 1.500.000 glđ. Ta banka ima očitno nevaren namen — tako vsaj odprto pišejo laški časopisi za Slovence, katerim misli posojevati denar, da bodo odvisni do slovenskih posojilnic. Ta banka bo imela sedež v Trstu, a delovanje raztegne na Trst, Istro in na Goriško. Pravila so že predložena oblastnim in se pričakuje dnevoma njih potrditev. Ker je danes denar sveta vladar, to nimamo pričakovati ničesar dobrega, pač pa veliko nevarnost, ki nam preti od laške strani. Radi tega, ako mislimo ostati popolnoma neodvisni v naši deželi, ustanovljajmo slovenske posojilnice po vseh krajih, kjer je le mogoče, da se tako pride pravočasno v okom preteči nevarnosti. Lahk imajo se svojo banko očiten politični smoter, oni hočejo doseči le to, da s izposojevanjem denarja

Slovanom, isti postanejo od njih odvisni. Pozor rodoljubi!

Nekaj čofotskih gostov je dospelo včeraj v Trst. Ogleдали so si znamenitosti mesta in so odpovali zopet s parnikom sinoč o polnoči. Spoštovani gostje iz Italije so imeli na ladji elektriški reflektor, ki je čarobno razsvetljal pomol sv. Karla, ko je odhajala ladja. Na pomolu je bila zbrana velika množica, ki je v elektriškem svitu burno vsklikala „evviva“. „Gostje“ so se odzivali z „Evviva la gentile Trieste“! Hm! Hm!

Rojak, ki dela čast svojemu narodu, je gotovo g. Alojzij Progar, akademični kipar v Celovcu. G. Progar se je ravnokar proslavil se svojim umotvorom: kipom škofa Friderika Barage. (Glej spis na prvem mestu tega lista!) Alojzij Progar — kakor smo že poročali nedavno — si je ustanovil domače ognjišče ter si priredil prostoren in svetel atelier v samostanu oo. Benediktincev v Celovcu. On ima obilo raznovrstnih naročil, ne treba mu torej jadikovati: „Slovenec nima sreče!“, kar tudi ni njegova navada, namreč on dela mirno, marljivo in ztrajno ter zre zaupno bodočnosti v obraz. Takj rojaki delajo res čast svojemu rodu!

Iz Gorice nam pišejo dne 26. junija: Danes so imeli v Gaberščekovi tiskarni hudo uro. Od 7. ure zjutraj do 1. popoldne je bila preiskava v uredništvu, v tiskarni, v Gaberščekovem zasebnem stanovanju, da zaplenijo rokopis notica proti Princigu, ki je bila v 24. številki „Soča“. Preiskovalni sodnik je preiskal vse prostore in slednjič zapečatil stanovanje Gaberščekovo, ker se je uprl vodja tiskarne, da bi se preiskava vršila nadalje v nenavzočnosti Gaberščekovi. „Soča“ so zaplenili dvakrat in sicer prvič in drugič za članke, ki so bili že v izdaji za Gorico. Konfiskovali so 12 rokopisov, ki so bili določeni za današnjo številko in sicer prej, nego li je izšla „Soča“. Čudni časi so nastopili za primorske Slovence.

Iz Barkovell nam pišejo: Minole nedelje se je tu vršila običajna sijajna procesija sv. Rešnjega Telesa. Ljudje so trdili, da že dolgo ni bilo toli lepe cerkvene slovesnosti. Vsa vas je bila v zastavah v narodnih barvah in festonih; pobožnega ljudstva se je kar trlo. Le znanih odpadnikov in denuncijantov ni bilo videti nikjer. Kaj brigajo njih cerkvene slavnosti? Kaj brigajo njih versko čustvovanje ljudstva? — Posebno nas je veselilo, da so naša dekleta v nenavadno velikem številu došla v narodnih nošah. Mimo tega so imela dekleta trakove v narodnih barvah na prsih. Sploh je bilo opaziti neko posebno samozavest, nenavaden duh odločnosti. V sprevodu je pel pomnožen mešani zbor pevskega društva „Adrija“ in svirala je vojaška godba. — Tudi ob tej priliki se je pokazalo torej, da še živi v nas pravi krščanski in narodni duh. A ravno to je bilo, ki je bodlo v oči nekaterne, da so na glas kazali svojo nevoljo. Naj se le jeze, mi pa ostanemo kakor smo b'li.

Iz Prage poročajo 25. t. m.: Včeraj zvečer ob 8. uri je bil v „meštanski besedi“ prvi občni zbor češke podružnice „Slovenskega planinskega društva“ v navzočnosti petdesetih članov. Zborovanje se je vršilo ob velikem navdušenju in vsi govorniki so slavili energično in uspešno delovanje „Slovenskega planinskega društva“. Praški župan Podlipny je prav simpatično pozdravil novo podružnico v imenu kraljeve Prage. V imenu ljubljanskega osrednjega društva govoril je nadinženir Tomšič, v imenu kluba čeških turistov pa njega predsednik Sasovski. V odbor so voljeni: vseučiliški profesor Dr. Chudounsky, Dr. Franta Mareš in Dr. Prahensky.

Radi volilnih izgredev. Povodom zadnjih državnozborskih volitev so bili veliki izgredevi v Crnovu, v Galiciji. Zaprtih je bilo več oseb.

Včeraj se je na sodišču v Lvovu vršila glavna razprava proti izgredeknikom. Sodišče je vse izgredeklike — rešilo obtožbe.

Vabito na CXI. odborovo sejo „Slovenske Maticе“, katera bode v sredo dné 30. junija 1898 t. m. tečno ob šestih zvečer v društvenih pisarniških prostorih.

Nevarnega anarhista so doveli včeraj iz Zadra v Trst. Isti se zove Natale Nasella in mu je 34 let. Doma je iz Annone na Beneškem. Zaprti so ga v Zadrue dne 2. t. m., ker je na sumu, da je nevaren anarhist. Smijo tudi, da je bil Nosella v zvezi z nekim hudim dogodkom v Rimu. (Na-

padom na kralja Umberta?) Takoj po prispevku v Trst odveli so Nosello z močnim spremstvom v zapora v ulici Tigor. Danes pa ga je več policijskih agentov odvelo do italijanske meje, kjer so ga izročili karabinierom.

Vipavsko pevsko društvo. V Vipavi se je ustanovilo „Vipavsko pevsko društvo“. To društvo priredi dne 29. t. m. svojo prvo veselico v prostorih gospe Viktorije Uršič nastopnim vspeledom: 1. D. Jenko „Molitev“. 2. H. Volarič: „Slovenski svet ti si krasan“. 3. A. Nedved: „Dekletu“. 4. Pozdrav predsednika. 5. J. Aljaš: „Občutki“. 6. A. Nedved: „Pomlad in ljubezen“. 7. T. Košat: „Avstrija moja“. 8. Ples. K plesu bode svirala veteranska godba iz Prvačine. Začetek ob 8. uri zvečer. Ustopnina 20 nvč., sedeži 20 nvč.

Za uboge rodbine radi volilnih izgredev zaprtih okoličanov prejeli smo naslednje nadaljne darove:

Blagi ljudje zložili so mi za frakelj vina darovavši vsak 1 krajcar, preostajal je pa 1 krajcar. Apeliral sem zopet na nje, naj bi ta krajcar donesli stoteren sad za družine zaprtih okoličanov. To ni ostalo brez uspeha, kajti preostajajoči kajcar rodil je dvestoterni sad v gornji blagi namen	2 glđ. —
Muha Anton nabral v gostilni Ipavske Zadrue Piazza Cordaiuoli	4 „ 10
I. Z.	1 „ —
Skupaj	7 glđ. 10
Prej izkazanih	1649 „ 82
Skupaj	1656 glđ. 92

Izlet „Tržaškega podpornega in bralnega društva“ v Tomaj. Društveno vodstvo je lahko zadovoljno, kajti doseglo je se svojim izletom v Tomaj popoln uspeh. Iz Trsta se je odpeljalo do 150 oseb, dasi vreme ni bilo ravno vabljivo. Ko se je dolga vrsta vozov bližala Tomaju, jeli so pokati topiči in videli smo že od daleč vibrirajoče zastave. Tikom pred vasjo sma stopili z vozov, kjer nas je najprizrečneje pozdravil gosp. župan Anton Črue v imenu vse občine. Rekel je med drugim: „Ne pričakujemo vas sicer kruhom in soljo po stari slovenski navadi, ali pričakujemo vas odprtimi rodoljubnimi srci!“ Zaključil je z zahvalo podp. društvu, da je danes počastilo občino tomajsko. Na tem lepem pozdravu se je istotako iskreno zahvalil predsednik društva, g. Andrej Kalan. Vstopivši v vas smo bili iznenadjeni po množini vihrajočih zastav. Sredi vasi je stal ne vemo koliko metrov visok mlaj. Nižje doli pred prostori pevskega društva „Tomaj“ je bil prirejen velik in ukusno sestavljen slavolok z napisom: „Bratje! Ne udajmo se!“ Tu se je vršil drugi pozdrav. Gospod vaški načelnik Šonc je pozdravil izletnike v imenu vasi tomajske. Po odgovoru se strani predsednika Kalana je zapel močan zbor društva „Tomaj“ naš divni „Naprej!“ Ko je odzvenela ta pesem, otili so živio-klici na vse strani. Žal le, da je jel padati dež. No, toliko milostljivo je bilo vendar nebo, da se je mogla vršiti veselica na dvorišču gospoda Pupisa. Na tej veselici so povsem pohvalno sodelovali: pevsko društvo „Tomaj“, kraška godba na lok, tamburaši „Tržaškega Sokola“, diletantje „Trž. podp. in bralnega društva“, dve deklamovalki in jeden deklamovalec. Škoda, da je neugodno vreme mnogo kvarilo efekt. Nekaj pa moramo grajati: program je bil odločno predolg; 17 točak je preveč za veselice na izletih. A čestitati moramo Tomajcem, ki so ustanovljenjem svojega pevskega društva toli hitro ugodili želji, izrečeni na lanskem izletu Slov. pevskega društva. Le tako naprej gosp. Beninger! — Izleta se je udeležilo tudi nekoliko pevcev društva „Kolo“, ki so poveljevali slovesnost svojim petjem. Obžalovali smo, da po veselici nismo mogli vsi ostati skupaj, ker nas je bilo preveč. Prostori so bili premajhni, a na planem nismo mogli ostati radi slabega vremena, kajti bilo je gostov iz bližnjih krajev Krasa. Nekaj jih je ostalo v gostilni g. Pupisa, drugi so šli v gostilno g. Nabergoja. Tu sem so došli tudi tamburaši in je bilo čuti nekoliko iskrenih zdravijc. Tu in tam pa je plaval nad nami — angelj slovenskega rodoljubja!

Sličice iz Italije. V „Naši Slogi“ čitamo: Poznano e, kako izvestni ljudje hrepene po lačni Italiji, kako zavajajo tudi Istro in Trst v to hrepenenje, kako naše pokrajine že sedaj imenujejo

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“
 ki je zajedno URAR, priporoča se tople p. n. ob-
 cinstva za popravljanje vsakovrstnih ur. Udani
 Friderik Colja, vratar hiše št. 8 via Solitario

Slovenci in Slovenke!

**spominjajte se
o vsaki priliki naše prekoristne družbe**

sv. Cirila in Metoda

Svoji k svojim!

**To Vam bodi geslo v gospo-
darskem življenju!**

TRST — Acquedotto 35 — TRST

Lastnik kenzoreij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc v Trstu.